

Isosorsimon niitto- ja hoito-ohjeistus Yläneenjoella

Pyhäjärvi-instituutti
Puhdas vesi, paremmat eväät

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Johdanto	3
Isosorsimo (<i>Glyceria maxima</i>)	4
Yläneenjoen isosorsimokartoituksen tulokset	5
Isosorsimon poistomenetelmät	6
Niitto	6
Ruoppaus	6
Peittäminen	7
Muut menetelmät	8
Kuuma vesi	8
Kemiallinen poisto	8
Varjostus	8
Luvat ja ilmoitukset	9
Kasvivieraslajit jokiympäristössä	11
Jättipalsami	11
Jättiputki	12
Kanadanvesirutto	13
Lammikki	14
Kanadanpiisku	14
Loppusanat	15

Vieraslajit ovat kasvi- tai eläinlajeja, jotka ovat ihmisen toiminnan myötä tuotu uuteen ympäristöön, ja ne ovat sitä kautta päässeet leviämään ja valtaamaan alaa alkuperäisiltä lajeilta. Tässä raportissa keskitymme kasvillisuuden vieraslajeihin ja erityisesti isosorsimoon. Yleensä uusia kasveja on tuotu muualta maailmasta joko puutarhatai rehukasveiksi. Joskus kasvi voi päästä leviämään uuteen ympäristöön esimerkiksi huolimattomuudesta, kuten Kanadan vesirutto, joka tunnetaan yleisesti akvaariokasvina. Vieraslajit ovat haitallisia ekosysteemille, koska ne kilpailevat alkuperäisten lajien kanssa ja voivat johtaa luonnon monimuotoisuuden väheneemiseen. Pitkällä aikavälillä yksipuoliset vieraslajikasvustot voivat vaikeuttaa koko ekosysteemin toimintaa ja estää paitsi alkuperäisen kasvillisuuden esiintymistä, muuttaa muun eliöstön elinympäristöjä niin, että niiden lisääntyminen tai ruoanhankinta vaikeutuu tai tulee mahdottomaksi. Joskus myös elinympäristöjen muuttaminen esimerkiksi valo-olosuhteiden muuttaminen rantapusikkaa raivattaessa, voi antaa tilaa ja soveltuvat olosuhteet esimerkiksi vieraslajien lisääntymiselle.

Yläneenjokivarressa on tehty viimeisen viidentoista vuoden aikana havaintoja isosorsimon leviämisestä ja miten se valtaa vähitellen varsinkin joen alaosan jokipenkereitä. Huoli joen umpeenkasvusta herätti keskustelua ja toivetta isosorsimon poistohankkeesta.

Hola Lake II Yläneenjoki -hankkeessa on kartoitettu isosorsimon esiintymät, lisätty tietoa isosorsimosta ja toteutettu isosorsimon poistopilotti. Hankkeessa on toteutettu myös isosorsimon niitto- ja hoito-ohjeistus. Tähän ohjeistukseen on kerätty mahdollisia poistomenetelmiä sekä poistossa huomioitavia asioita. Lisäksi ohjeistuksessa otetaan kantaa poistotoimiin liittyviin lupiin, mutta on huomiotavaa, että lupakäytännöt ja -kanavat muuttuvat. Lupien osalta tuleekin varmistaa kulloinkin käytössä olevat käytännöt erikseen. Apua tähän saa esimerkiksi ELY-keskuksesta tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.

Hola Lake II Yläneenjoki -hanke oli käynnissä 1.1.2022-31.12.2023. Hanketta rahoitti Leader Varsinais-Suomen joki- varsikumppanit ry. Hola Lake II Yläneenjoki oli osa laajempaa kansainvälistä Leader-hanketta. Hankkeen koordinoijana oli Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö ja muita hankkeen osatoteuttajia olivat Länsi-Uudenmaan Vesi ja Ympäristö ry, Pyhäjärvi-instituutti ja Osbyn kunta Etelä-Ruotsista. Pyhäjärvi-instituutin hankkokonaisuuteen kuului Yläneenjoen ja Köyliönjärven hankeosiot. Köyliönjärven osion rahoittajana oli Leader Satasilta ry.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Isosorsimo (Glyceria maxima)

Isosorsimo on kirkkaanvihreänä kasvustona Yläneenjokivarressa kasvava heinäkasvi. Se on vieraslaji, joka on tuotu Suomeen aikanaan rehukasviksi. Rehukasvina isosorsimo ei ollut kuitenkaan käyttökelpoinen sillä siinä kasvaa helposti nokisieni, mikä estää rehuikäytön. Isosorsimo on kuitenkin viihtynyt Suomen olosuhteissa hyvin ja kasvi on lähtenyt leviämään ympäri Etelä-Suomen vesistöjä.

Isosorsimolla on voimakkaat ja syväälle kaivautuvat juuret ja se leviääkin tehokkaasti juurakon kautta. Rantapenkkaan juurruttuaan isosorsimo alkaa muodostaa mattomaista kasvustoa veden pinnalle aiheuttaen vähitellen umpeenkasvua. Kasvustosta irtoavat lautat ajautuvat uusille kasvupaikoille ja muodostavat uusia esiintymiä. Juurakon ja lauttojen välityksellä tapahtuvan leviämisen lisäksi isosorsimo leviää tehokkaasti röyhyihin muodostuvien siementen välityksellä. Siemeniä leviää uusille kasvupaikoille ihmisen, eläinten ja lintujen välityksellä.

Hyödyllisiä linkkejä isosorsimosta:

[Isosorsimo - Vieraslajit.fi](https://www.vieraslajit.fi/isosorsimo)

[Isosorsimo - Vanajavesikeskus](https://www.vanajavesikeskus.fi/isosorsimo)

Näin tunnistat

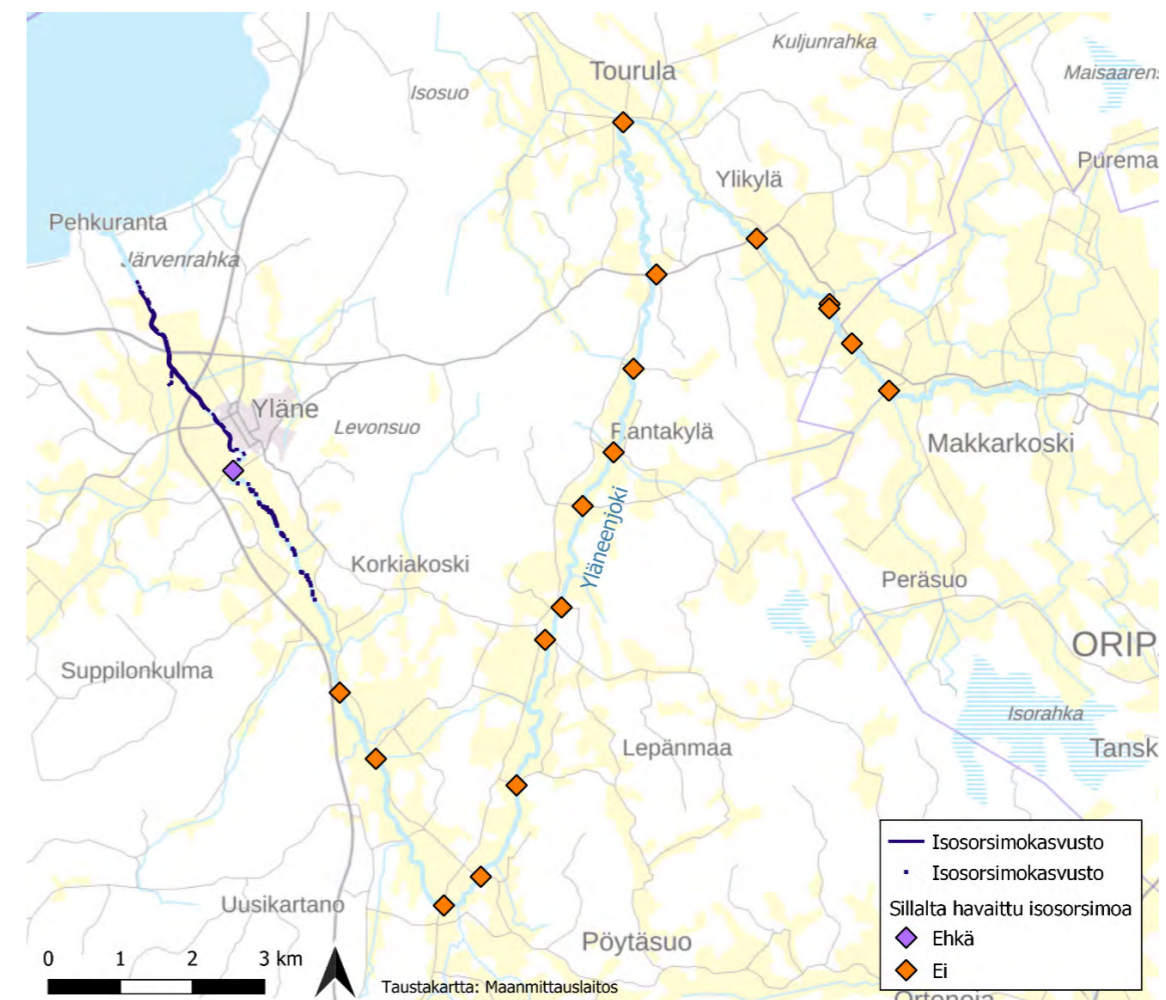
- heleänvihreä kasvusto, mikä on erotettavissa hyvin muusta kasvustosta aikaisin keväällä ja myöhään syksyllä
- isosorsimon lehti on 5-15 mm leveä ja alta kiiltävä
- lehtitupet ovat umpinaiset
- lehden kiinnityskohdassa oleva kalvomainen kieleke on enintään 4 mm pituinen
- voi sekoittaa järviruokoon tai piuruun

[Tunnistusvideo - Luvy ry](#)

Yläneenjoen isosorsimokartoituksen tulokset

Isosorsimon levinneisyyttä ja kasvustojen laajuutta kartoitettiin Yläneenjoella kesällä 2022 (kuva 1). Kartoitus toteutettiin pääosin talkootyönä paikallisten aktiivien toimesta. Yläneenjoen alaosa Vanhankartanon sillalle asti ja osa Saojoen alaosaan kartoitettiin veneellä. Jokea reunustavien kasvustojen leveys vaihteli 1–5 metrin välillä, keskileveyden ollessa 2,6 m. Laajimmat yhtenäiset kasvustot levittäytyivät Hinnerjoentietä ylävirtaan ja Turunväylän molemmin puolin. Kasvustojen kokonaispinta-ala kattoi 1,15 ha. Jokiosuus Vanhankartanon sillalta Kuralan kartanolle saakka kartoitettiin Pyhäjärvi-instituutin toimesta. Tällä osuudella isosorsimokasvustot eivät olleet yhtä laaja-alaisia, kuin joen alaosaan. Suurimmat kasvustot olivat muutaman neliömetrin laajuisia. Yksittäisiä kasvustoja oli kuitenkin paikoitellen tiheästi eikä niiden laajemmalle leviämislle ole näennäistä estettä. Kartoitusalue päättyi Kuralan kartanon kohdalle, mutta kasvustoja saattoi esiintyä vielä ylempänä joen varrella. Yläneenjoen yläosaa kartoitettiin havainnoimalla jokea silloilta ylä- ja alavirtaan. Kartoitettuja siltoja oli yhteensä 18, joista ainoastaan yhdellä, Vanhankartanon sillalla, havaittiin mahdollisia isosorsimokasvustoja. Veneellä tehtyjen kartoitusten perusteella isosorsimoa kasvoi Vanhankartanon läheisyydessä, joten sillalta havaittu kasvusto oli todennäköisesti isosorsimoa.

Isosorsimo ei ole läheskään ainoa vesikasvi, joka saattaa aiheuttaa vesistöjen umpeenkasvua. Kesällä Yläneenjoen kasvillisuus on paikoitellen erittäin runsasta, mikä oli havaittavissa myös kartoitusten yhteydessä. Peräti yhdeksällä sillalla joki oli lähes kokonaan tai kokonaan kasvanut umpeen, minkä aiheuttaja oli pääasiassa kortteet. Myös ulpukka muodosti laajoja ja runsaita kasvustoja joen varrella.

Kuva 1. Kesällä 2022 toteutettujen kartoitusten perusteella isosorsimon levinneisyys rajoittuu Yläneenjoen alaosaan. Isosorsimon esiintyminen joen yläosissa ei ole kuitenkaan täysin poissuljettua, sillä silloilta toteutettu kartoitus ei kattanut joenvartta kokonaan.

Isosorsimon poistomenetelmät

Tunnista ja poista!

Paras keino poistaa isosorsimo, on hävittää kasvi heti havaittaessa, kun kasvusto on vielä pieni.

Isosorsimo on elinvoimainen kasvi, jonka torjuminen on hankalaa ja kallista sen tehokkaasti leviävän ja syvälle kasvavan juurakon vuoksi.

Kun kasvi on päässyt juurtumaan, on sen poistaminen vaikeaa.

Siksi olisikin ensiarvoisen tärkeää tunnistaa isosorsimo ja poistaa se kitkemällä juurineen heti, kun kasvi ei ole vielä ehtinyt levitä.

Isosorsimon tehokkaan leviämisen vuoksi myös poistotoimissa tulee kiinnittää erityistä huomiota kasvijätteen käsittelyyn. Juuren osia voi kulkeutua työkoneiden tai virtaavan veden mukana uusille kasvualueille, joten työnaikainen huolellisuus on tärkeää.

Poistotoimiin pitää usein tehdä erilaisia ilmoituksia tai hakea lupia. Näistä kerromme lisää tämän ohjeituksen lupa-osiossa.

Niitto

Isosorsimoa voi taannuttaa niittämällä.

Niittäminen tulisi toteuttaa ennen kuin kasvi muodostaa siemeniä, jotta kasvi ei pääse leviämään ja toisaalta ettei niittojätteen mukana kulkeudu siemeniä. Tällöin kasvijätteen käsittely on helpompaa. Niittäminen ei varsinaisesti poista kasvia, mutta hidastaa sen leviämistä ja toistettuna usean kerran kesässä taannuttaa kasvustoa.

Niittojäte tulee kerätä pois ja hävittää asianmukaisesti. Tehokas keino niittojätteen hävittämiseksi on kuivattaa kasvin osat ja kuivana polttaa ne. Niiton yhteydessä voidaan poistaa veden pinnalle muodostunutta kasvialutusta ja se on tehokas keino hidastaa umpeenkasvua.

Poistotoimissa tulee varmistaa se, että poistettava isosorsimo ei pääse leviämään kasvi- ja juurijätteen myötä.

plussat:

voidaan toteuttaa kustannustehokkaasti myös käsipöllä/talkootyönä

miinukset:

vaatii toistoja • ajankohdalla on suuri merkitys • koneellinen niitto on kallista

Ruoppauksessa kasvi poistetaan juurineen ja se on tehokas keino hävittää kasvustot. Tämä menetelmä soveltuu varsinkin isompien kasvustojen poistamiseen.

Isosorsimon juurakko on kuitenkin hyvin elinvoimainen ja ruoppauksen yhteydessä tulee olla huolellinen,

ettei juurenpalojen myötä aiheuteta kasvin leviämistä. Ruoppausmassa tulee myös käsitellä asianmukaisesti ja varmistaa, että massan välityksellä ei levitetä kasvia.

Ruoppaus

plussat:

poistaa kasvia tehokkaasti

miinukset:

kallista • ruoppausmassaa syntyy melko runsaasti ja se sisältämä maa-aines vaikeuttaa loppukäsittelyä

Peittäminen

Kasvuston peittäminen on kustannustehokas tapa heikentää isosorsimokasvustoa.

Pressutus toimii parhaiten vetisillä paikoilla, joilla märkä kasvusto mätänee helpommin pressun alle. Kuivilla paikoilla on huolehdittava siitä, että pressut ulottuvat riittävän leveälle kasvuston reunojen ulkopuolelle. Isosorsimo hyödyntää kaiken saatavilla olevan valon ja peittämissä tulee olla huolellinen

plussat:

kustannustehokas menetelmä • voidaan toteuttaa maalla ja vedessä, kun huomioidaan pressujen kiinnitys

miinukset:

saattaa vaatia useamman vuoden peittämisen • mikro-muovia pääsee ympäristöön suurella todennäköisyydellä • pressujen kiinnitykset tulee tehdä huolella, etteivät ne karkaa veden, jään tai tuulen vaikutuksesta • kokemukset eivät aina ole olleet onnistuneita

pressujen reunoilla ja saumakohtissa, jotta kasvi ei saa valoa.

Pressumateriaalin valinnassa tulee kiinnittää huomiota pressun vahvuuteen, UV- ja homeen kestävytyteen. Kaikkein ohuimmat kevytpeitteet saattavat hapertua mikromuoviksi jo yhden kasvukauden aikana ja pressun rakenne saattaa päästää valoa läpi, jolloin tukahduttaminen ei onnistu. Pressujen laatuun kannattaa siis panostaa.

[Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu](#) -sivuilta löytyy lisätietoa vesikasvien poistoa suunnitteleville.

Hämeen ammattikorkeakoulun kestävän kehityksen opiskelijat ovat koonneet koko Suomen kattavan [konekantarekisterin](#), mistä löydät isosorsimon poistoa tekeviä yrityksiä.

Muut menetelmät

Isosorsimon poistamismenetelmistä ruoppauksen, niittämisen ja peittämisen lisäksi on Suomessa tehty tutkimusta ja pilotointia.

Mekaanisia poistomenetelmiä kuten niittoa, nypintää ja ruoppausta on toteutettu monin eri laittein ympäri Etelä-Suomen ja peittämispilotointia on testattu erilaisin pressu-materiaalein ja eri pituisia peittoaikoja. Isosorsimon kasvuolosuhteisiin vaikuttavat myös jään vaikutus rannoilla tai veden pinnan nosto, millä vaikeutetaan osittain kasvin elinolosuhteita. Kasvuolosuhteisiin vaikuttaminen on kuitenkin haastavaa.

Biologisia torjuntamenetelmiä isosorsimolle ei tunneta.

Kemiallinen poisto eli kasvintorjunta-aineiden käyttö ei sovellu vesiympäristössä viihtyvälle isosorsimolle.

Vesiluonnolle vaaratonta kemikaalia ei ole. Tästä syystä kemiallinen poisto ei sovellu isosorsimolle, vaikka se kasvin sitkeyden vuoksi voisi houkuttaa.

Kemiallinen poisto

Kuumaa vettä on käytetty rikkaruohojen ja vieraslajien torjunnassa kotipuutarhoissa ja vieraslajien torjunnassa kuivalla maalla. Lappijoen rannoilla testattiin vuonna 2020 isosorsimon poistoa

kuuman veden avulla. Poistopilotin toteutti Kokemäen vesistön vesiensuojeluyhdistys.

Menetelmä ei toiminut odotetulla tavalla ja kuuman veden käyttöä ei voida kokemuksen perusteella hyödyntää isosorsimon poistossa. Kuuman veden teho ei riittänyt elinvoimaisen ja syvälle kasvavan juurakon tuhoamiseen, jolloin menetelmä jäi varsin tehottomaksi.

Kuuma vesi

Vieraslajien kasvuolosuhteiden optimaalisuuteen vaikuttaa jokivarren valo ja varjo-olosuhteet. Kun rantapuustoa poistetaan, vapautetaan samalla tilaa vieraslajeille kasvaa ja mahdollistetaan valon pääsy rantaviivaan ja siten isosorsimonkin kasvuolosuhteet paranevat. Eräs keino vähentää kasvin leviämisen mahdollisuuksia onkin jättää puusto jokien rannoille suojaamaan jokipengertä ja varjostamaan rantoja.

Varjostus

Luvat ja ilmoitukset

Vesikasvillisuuden vähentämistoimia suunnitellessa on hyvä ensimmäiseksi selvittää hankkeen luvantarve. Vain pieni-muotoista, käsin tehtävää vesikasvien poistoa esimerkiksi viikatteella on mahdollista tehdä ilman viranomaisen lupaa. Laajemmista töistä on tehtävä ilmoitus ja hyvin laajoihin poistotoimenpiteisiin saatetaan jopa tarvita Vesilain mukainen lupa aluehallintovirastolta. Lupa tarvitaan omassakin rannassa toimimiseen, jos suunniteltu vesikasvillisuuden poisto ei täytä pienimuotoisen kriteerejä. Epävarmoissa tilanteissa kannattaa olla yhteydessä kunnan ympäristöviranomaiseen tai ELY-keskukseen, joilta saa ohjeistusta menettelytavasta.

Koneellisesta vesikasvillisuuden poistosta, on se sitten niittoa, nyppimistä, kaivamalla toteutettua tai muuta konetyötä, on aina ilmoitettava ELY-keskukselle vähintään 30 vuorokautta ennen työn aloittamista. Ilmoittaminen tapahtuu sähköisellä asiointilomakkeella Aluehallinnon asiointipalvelussa (<https://sahkoinenasiointi.ahp.fi/fi/palvelut>; "Ympäristöasioiden rekisteröinti- ja ilmoituspalvelu" -> "Ruoppaus- ja niittoilmoitus").

Asiointipalvelussa niittoon (tai muulla tavoin tehtävään kasvillisuuden poistoon) ja ruoppaukseen käytetään samaa sähköistä ilmoitus pohjaa, joten sähköisen ilmoituksen kaikki kysymykset eivät välttämättä tunnu täysin soveltuvan niittotapahtumaan. Kysymyksiin on kuitenkin hyvä vastata perusteellisesti, jotta viranomainen saa vastausten perusteella oikean tilannekuvan ja riittävästi tietoa ilmoituksen käsittelemiseksi. Sähköisessä asiointipalvelussa ilmoitukseen pystyy lisäämään kaikki tarvittavat liitteet ja karttarajaukset. Palvelussa pystyy myös tarkistamaan, sijoittuuko suunniteltu niittoalue esim. Natura-alueen, luonnonsuojelualueen tai muun erityishuomiota vaativan alueen välittömään läheisyyteen. Lopuksi niittoilmoitus on lähetettävä käsittelyyn, eikä ilmoitusta tämän jälkeen pysty muokkaamaan sähköisessä palvelussa. Käsittelyn aikana viranomainen kysyy tarvittaessa lisätietoja, joten niiton ilmoittajan yhteystiedot kannattaa täyttää huolellisesti. Jos ilmoituksen tiedot ovat riittävät eikä niitolle/kasvillisuuden poistolle ole esteitä, tulee lupa noin kuukauden kuluttua lomakkeen jättämisestä. Luvassa voi olla erityisehtoja työn toteuttamiselle, esi-

merkiksi niiton ajankohdalle voidaan asettaa aikarajat. Lupien ja suostumusten hankkiminen ja ilmoitusten tekeminen on vesikasvien poiston teettäjän vastuulla, ei esimerkiksi urakoitsijan.

Koneellisesta vesikasvillisuuden poistosta on aina myös ilmoitettava vesialueen omistajalle vähintään 30 vuorokautta ennen aloitusta. Rannan omistaja ei useinkaan ole vesialueen omistaja, vaan monet vesialueet ovat yhteisomistuksessa. Omistajatietoja pystyy selvittämään Maanmittauslaitoksen kiinteistörekisteristä. Vesialueen osakaskuntaan saattaa kuulua suuri määrä omistajia, ja jos osakaskunta on järjestäytymätön eikä sillä ole nimettyä edustajaa, voi omistajien tietojen selvittäminen ja yhteydenotto viedä jonkin verran aikaa. Jos vesialueen omistus on laajalla järjestäytymättömällä osakaskunnalla, voi niitosta ilmoittamiseen käyttää ns. yleistiedoksiantoa. Tällöin sähköiseen niittoilmoitukseen laitetaan sopivaan lomakekohtaan maininta, että vesialueen omistajille ilmoittamiseen halutaan käyttää yleistiedoksiantonettelyä. Kun niittoilmoitus on käsitelty ja lupa myönnetty, ELY-keskus julkistaa lupapäätöksen kuulutukset

ja ilmoitukset -verkkosivulla. Tieto on esillä 7+30 päivää, jonka jälkeen ilmoitusvelvollisuus on täytetty.

On huomattava, että maalla olevan kasvillisuuden poisto vaatii aina kiinteistön omistajan suostumuksen. Kiinteistön omistajan suostumus tarvitaan myös silloin, jos vedestä poistettua kasvillisuutta on tarkoitus jatkokäyttää kaupalliseen toimintaan.

Niittoa tai muuta vesikasvi-poistoa, pienimuotoistakin, suunniteltaessa on hyvä myös tarkistaa alueen maakaapeloinnin tilanne, viemäri- ja vesijohtojen sijainnit, tarvittavat kulkureitit ja lupa niiden käyttöön, sekä reit-

tien ja mahdollisesti käytettävien rakenteiden (kuten laiturit) kestävyys.

Sekä suuremmista että pienimuotoisista vesikasvillisuuden poistoaikasta on hyvä keskustella etukäteen naapureiden kanssa. Pienikin niitto tai kasvien repiminen saattaa aiheuttaa veden lievää ohimenevää samentumista. Yhdessä suunniteltu vesikasvien poisto saattaa myös tuottaa paremman lopputuloksen kuin vain yhdelle rannan osuudelle suunnattu.

Niitto tai muu kasvillisuuden poisto tulee tehdä niin

Muista mieltä nämä niittoa suunnitellessasi!

1. Tehdäänkö niitto käsin vai koneellisesti?
2. Onko naapurilla tarvetta myös niittoon?
3. Onko alue suuri vai pieni?
4. Onko sinulla maanomistajan lupa?
5. Meneekö niittoalueella putkia, johtoja tai kaapeleita?
6. Kuka omistaa vesialueen?
7. Tee ilmoitus vesialueen omistajille
8. Tee niittoilmoitus ELY-keskuksen palveluun
9. Mistä kohtaa kasvimassa nostetaan rannalle?
10. Miten kasvijäte käsitellään?

ettei sillä aiheuteta haittaa ympäristölle. Lintujen pesimäaikaa koskee pesimärauhoidus. Myös kalojen kutuajat ja lisääntymispaikat on hyvä ottaa huomioon. Hyvin toteutetulla niitolla voidaan tuottaa hyötyä sekä omalle rannan käytölle, että vesialueelle ja rantavyöhykkeen eliöstölle monimuotoisuutta palauttamalla.

Niitetty (tai muulla tavoin poistettu) vesikasvimassa on aina kokonaisuudessaan läjitettävä maalle riittävän kauas rantaviivasta, ja sijoitettava sillä tavalla, ettei kasvijäte pääse takaisin vesistöön. Jäältä tehtävässä vesikasvien niitossa kasvijäte on niin ikään tuotava rantaan ja läjitettävä maalle. Maalla kasvillisuuden läjittämiseen kiinteistölle tarvitaan kiinteistön omistajan lupa ja jätteelle on valittava paikka, jossa se ei tuota haittaa ympäristölle tai maisemalle. Vieraslajeja sisältävää kasvijätettä on käsiteltävä erityisellä tarkkuudella. Isosorsimo leviää juurakon ja siementen välityksellä ja se tulee toimeen myös esimerkiksi pellolla. Läjityksessä tulee huomioida se, ettei kasvi pääse leviämään poistetun kasvimassan välityksellä uusille paikoille.

Vesikasvien poistossa on huomioitava, että rauhoitusalueita koskevat rauhoitusmääräykset ja niihin mahdollisesti vaikuttavista toimista tulee aina olla etukäteen yhteydessä ELY-keskukseen. Lumpeista punakukkaiset muodot ovat rauhoitettuja. Lisäksi vesilaki kieltää tiettyjen pienvesien luonnontilan vaarantamisen.

Kasvievieraslajit jokiympäristössä

Isosorsimon lisäksi jokiympäristössä kasvaa monta muuta kasvilajia. Osa niistä on kotoperäisiä kuten kurjenmieikka, rantakukka, ulpukka, lumme, osmankäämi, sarakasvit, kortteet ja monet heinäkasvit kuten helpi, kastikat ja järviruoko. Osa lajeista lukeutuu vieraslajeihin ja olemme tähän keränneet tunnusmerkkejä ja torjuntavinkkejä muutamista yleisimmistä vieraslajeissa.

Vieraslajien poistossa on huomioitavaa mm. se, että kasvit tunnistetaan, toimenpiteillä ei aiheuteta kasvin leviämistä ja kasvijäte hävitetään asianmukaisesti.

Uusia vieraslajeja havaitaan säännöllisin aika-ajoin, kun esimerkiksi puutarha- tai rehuksveiksi tuoduille kasveille otolliset olosuhteet lisääntyvät esimerkiksi ilmastonmuutoksen myötä, uusia kasveja tuodaan ulkomailta luvatta tai niiden leviäminen ympäristöön tapahtuu epähuomiossa kuten on epäilty tapahtuneen kanadanvesiruton tai eläimissä aurinkoahvenen osalta. Suomen alkuperäiseen luontoon kuulumattomia kasveja tai eläimiä esimerkiksi kotieläimiä, akvaarioista, puutarhoista tai tuotannosta ei saa milloinkaan "vapauttaa" luonnonolosuhteisiin.

Kasvievieraslajeista esittelemme seuraavaksi jättipalsamin, jättiputken, kanadanvesiruton, lammikin ja kanadanpiiskun.

Jättipalsami

Jättipalsami on haitallinen vieraslaji koko EU:n alueella. Jättipalsami on kookas kasvi, jonka tunnistaa mm. suurista punaisista tai valkoisista kukista, nuijamaisista siemenkodista ja puikeista, sahalaisista lehdistä.

Tyypillisesti jättipalsami valtaa kosteita alueita, kuten ojanvarsia.

Kasvilla on heikot juuret, jotka eivät sido maaperää ojanvarsilla, jolloin eroosiovaikutukset näkyvät alapuolisissa vesistöissä. Kasvi on yksivuotinen ja se leviää tehokkaasti siemenistä, jotka sinkoutuvat kauas kypsistä paloista.

Torjunta

Torjunnassa tärkeintä on estää siementen pääsy maahan. Kohtalaisia esiintymiä tai yksittäisiä kasveja voi kitkeä juurineen ennen kukintaa ja siementen kehittymistä. Kasvijäte kasataan kitkentäpaikalle yhteen kasaan ja tallotaan tiiviiksi tai toimitetaan alueen jäteasemalle. Laajemmat esiintymät voidaan niittää esimerkiksi raivaussahalla. Niitto tulee kuitenkin toistaa kolme kertaa kesän aikana, sillä kasvi lähtee herkästi uuteen kasvuun. Torjuntaa on myös jatkettava useana vuonna peräkkäin. Siemen ei kuitenkaan ole kovin pitkäikäinen, vain 1-5 vuotta kasvupaikasta riippuen. Ojanvarsilla torjuntaa haastavat mm. jyrkät penkereet sekä puuvartinen kasvillisuus, jonka seassa kasvia voi esiintyä.

Älä sekoita tähän

Lehtopalsami

Jättiputki

Armenianjättiputki, kaukasianjättiputki ja persianjättiputki on luokiteltu haitallisiksi vieraslajeiksi koko EU:n alueella. Ne ovat levinneet luontoon puutarhajätteen mukana. Kasvi leviää helposti siemenistä, jotka ovat itämiskykyisiä jopa 10 vuotta. Kasvi kasvaa 2,5–4 m korkeaksi. Lehti on myös iso, jopa 1,5 m.

Kasvusto valtaa nopeasti laajoja alueita, mikä voi jopa haitata alueen käyttöä. Kasvineste iholla yhdessä auringonvalon kanssa aiheuttaa palovammankaltaisia oireita. Herkimmit voivat saada hengitysoireita kasvin hajustakin. Kasvi alkaa tehdä siemeniä kolmantena vuotenaan.

Torjunta

Torjunta on helpointa keväällä kasvuston ollessa vielä matalaa: kasvit kaivetaan juurineen pois lapiolla ja laajemmat kasvustot peitetään esimerkiksi pressulla tai paksulla katteella vähintään 5 vuodeksi. Myöhemmin kesällä tehtävässä torjunnassa poistetaan kukinnot ennen siementen kypsymistä. Jos kukka poistetaan kukinnan ollessa vielä valkoinen, kasvi voi tehdä poiston jälkeen samana vuonna varren alaosaan vielä uudet kukinnot, jotka pitää tarvittaessa myös poistaa. Tärkeintä torjunnassa on estää siementen pääsy maahan, joita jo yhdestä kukinnosta tulee runsaasti. Koska siemenet säilyvät itämiskykyisenä pitkään, alkaa torjuntatyö alusta, jos kasvi ehtii siementää. Torjunta edellyttää suojavaatetusta (sadeasu ja hanskat, suojalasit), jotta kasvineste ei pääse iholle. Ylös kaivettu ja maahan jätetty juurakko voi jatkaa kasvuaan. Lehdet ja varret voi jättää alueelle, niistä ei lähde uutta kasvua. Juurakot ja kukinnot tulee toimittaa jäteasemalle.

Älä sekoita tähän

Etelänukonputki, idänukonputki, karhunputki, väinönputki

Lähde: Lajit.fi, jättiputkiryhmä, Jouko Rikkinen (CC-BY-NC-4.0)

Kanadanvesirutto

Kanadanvesirutto on nopeasti leviävä uposkasvi, joka on säädetty kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi. Sen tunnistaa pitkästä haaroittuvasta varresta, jonka ympärillä kasvavat tummanvihreät kaartuvat lehdet kolmenkiehkuroina. Vesirutto muodostaa rantaveteen mattomaisia kasvustoja, jotka pahimmillaan voivat olla hyvin laajoja ja aiheuttaa umpeenkasvua. Kasvustot peittävät ja syrjäyttävät paikallislajistoa sekä haittaavat vesistön virkistyskäyttöä, kuten veneilyä ja kalastamista. Lisäksi runsaan kasvimassan hajoaminen laskee veden happipitoisuutta ja pH:n, millä on vesistön rehevöitymistä edistäviä vaikutuksia.

Torjunta

Kanadanvesiruton poistaminen on haastavaa. Vesirutto leviää helposti pienistäkin kasvin palasista, joten sen niittäminen voi jopa pahentaa tilannetta. Suositeltavin poistomenetelmä on raivausnuottoaus, jolla voidaan tehokkaammin estää irtonaisen kasvimassan karkaaminen poiston aikana. Vesiruton osalta tärkeintä on estää kasvin leviäminen uusille alueille. Vesistöjen käyttäjien onkin syytä varmistaa, ettei kasvimateriaalia pääse kulkeutumaan vesistöstä toiseen esimerkiksi veneiden ja kalastusvälineiden mukana.

Älä sekoita tähän

Uposvesitähti

